

ԱՐԵՎԱՏՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏԻ ՀԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Հատը 3 մէթալիք Իզմիրի մէջ	ԿԸ ՀՐԵՍԱՐԱԿՈՒԹԻ ԶՈՐՔՅԱՐԹԻ ԵՒ ԶԵՐԾՈՒ ՕՐԵՐԸ	Դուրսերը 4 մէթալիք Հատը
Յ. Գ. ՍՎԵՆՏԵԱՆ Համարատու — Տնօրէն	8 Ա. Ր Ե Գ Ի Ն Կ Ա Ն Ի Ի Կ 19ՄԵՐ . . . Օսմ. ոսկի 1 ԴՈՒԲՍՅ. . . Մէջիպալյէ 6 ՕՍՈՐ ԵՐԿԻՐ. Յրահը 25	Ծ Ա Ն Ա Կ Ց Ա. Գ Ի Ն 5 ՊՐՈՎ ՄՊՈՋ Մէկ ԱՆԳԱՄ 2 ՊՐՈՎ . . . ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ 60 ՎԻՐԱՄ . . . ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

ի. Դերջակնեն, Կը տնօրինէ քաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Բույիշ-Պէտէսթէն

Ո՞ր եւ է գքութիւն, յօդուած՝ կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՅՐԻՆՈՒԹԵԱՆ
կը լեռաբերի, տնօրէնին կը դրկուի։ Սէվլի խան թիւ 17

ԵԶՄԻՑ, ՇԱԲԱԹ, 28 ՅՈՒՆԱՎ.ԱՐ 9 ՓԵՏԾՎ.ԱՐ 1884

LA DIVAGATION du "JOURNAL DE SMYRNE"

Այս զերմանողը ին տակ ծուռաւի վայրահաջութեան պատասխան մը տուած էին. և
մեր թերթին մէջ : Յայց քանի որ այս անդամ՝ մեր տոչի պատասխանին նման չ' ար-
տապեց իր թերթին մէջ, պատասխան՝ որ անշուշտ յաղթահար ըրաւ զինքը, ու-
տի կարեսը գատեցինք մեր պատասխանին ոտջե զնել անոր թարգմանութիւնն ալ-
անոնկ լեզուով մ' որ առ հասարակ ծանօթէ է մեր քաղքի հասարակութեան, որ
պէս զի, ծուռաւին տօնքիշօթութենէն յափշտակուած՝ ի նպաստ անոր վճիռ տալի-
սոտջ ինդ իրը լաւ գտամէ :

Այսէ անտանելի բան մը կոյ այս արտասուտց հօգաբին միջ , ինչպէս կ'ըսեն բանասուեզքք խոզք շրհասկրցովին հասկրցունելու աշխատիլնէ : Բացց երբ կը անօննեք որ շատ փորձեր ընկը ետև ա՛լ անեն կարելիսթիւն և յօյս սպասուած են , կը մսիթ արու ինք զդալով որ յանցուկը մերը չէ , այլ անոր որու կու վէինք հասկրցունել , ըստ որում՝ համեստուած կ'ըլլանէ արզին թէ մեր առջեր գոտնուող այդ արարուծը , որու հազար անգամ կրինած և չենք կարողացած հասկրցունել , ոչ այլ ինչ է այլ մարզու կերպարունք զդեցած կով մը , ինչպէս յօյն ի՞նչ առանձն առածք . իսկէ ույսին իւլ պարու , ինչ սուրբն իւլ պէտք : Յացատրենք թէ ի՞նչ

Այսպիս գրած էինք ահա , և պատկեռ ալ հաւատարմաբար թարդ մոնելով իւր լրագրին մէջ արատապելի ետեւ ժառանչին թթամիս խմբազիրը տակուին չո հասկրներ ոչեռնական կամ աղջային բաներուն իմաստը , և մեր լամաներուն մէջ հակասաթիւններ գտած ըլլալ կ'երաց զի , ինչպիս ինք նոյնակեռ նուև իր պատաստը բժիշւ տա որ զիմեզօվ պատպահ ստացեր և թէ մեր գրութենեն հիւանդոթիւն կ'երեիք : Զարմանափ' բան , արդեօք ժառանչին խմբազիրն ու իր պատաստը բժիշւ տա աշօք տեսիլինը ու ունին , արդեօք Պայթազարի խնջոյից զիհովաթեան մշանջենի զոհե՞ր են ասոնք , որ աշխատնական բանն իրենց աշքերուն Մօնիկեւ կամ Պատ և Ներկայական բանն ալ էն ժամանակագուշնեն կ'երենան :

Սեր Համակրելի պաշտօնակիցն արդեօք կը կարծէ թէ յազմանակը տարած կրլայ , երբ
մեր ըստածին պատասխան մը դանձ լւ յուսահատ՝ ծաղրածու և պատ փախտառներով
թշնամական այլ միանգամայն անհամ կատակներ կը չարահիւսէ : Խնջու , մեծ դ Աստուած՝
ինչու բալըրովին ըստ կ'անցնի ։ առաջային ներիցաւնիւն բառերուն վրայ , որմէ զատ ոչինչ պատ
հանջած ենք , ինչու չափատասխանէր տար և միշտ Մասնիւթեան ու իրանական արտադրութիւնները
մ'ջ կը զըրէ : Զըստասխանէր վասնի ինքն ալ համազուած է որ . . . ամսթահար է : ինչու
շխսատվանիր որ այս կեաբն մէջ կաթողիկ հասարակութիւնը քաղաքավարութեան և քաղաք
քաղաքի աթեան դէմ վարուեցաւ , իր կողմէ Ա.Շ.Ա.Ա. անձեր չպիկելով : (Աշխարհական բար-
ոին տեղ չափատական կամ որդեստառ կամ բարձրեւ բառերը գործածենք , զի մի զայց մեր
բթամիտ պաշտօնակիցը կրկին գունան , Մասնիւթեան կամ իրանական արտադրութիւն հասինայ) : Կ'ա-
զաքնք առոր թող պատասխանէ ժամանակին խմբադիրը : Զենք պահանջնէր որ մէկ երկու քա-
հանայ , նայն իսկ Մասնիւթեան ինքն ալ եկած ըլլային առանց կրելու քահանացական կամ եկե-
կայաց , առաջ իսկ կրած հագուստնին , առանց ունենալու ձեռքերնին խաչելութիւն մը կամ այլ
զեցայ մէջ կրած հագուստնին , առանց ունենալու ձեռքերնին խաչելութիւն մը կամ այլ
ինչ , ի պատի վախճանելոյ մը՝ որ մեծ պաշտօն մ'ունէր , ի պատի հասարակութեան մը՝ որ
քաղաքի մէջ առաջակարգ հասարակութիւն մ'է : Ենթէ Մասնիւթեան ու քահանացը այդ կեր-
պատիքն , արդեօք կրկին մասնակցած կրլային Օրթասար կրօնի ծխամիան արտադրութեանց
կամ թէ , եթէ բալըրովին աշխարհական անհմք կաթողիկ հասարակութիւնը (կրօնքը չէ) ներ-
կայացնելու համար զային , առանց ալ արդեօք մասնակցած կ'ըլլային յունակոն արարուուու-
թեանց : Արդեօք կրծային իրանակ աթեային ինչ կաթողիկներու և իզմիրի ժուուուլ-
իսիրութիւն համար : Այլ պիս ըլլալ կը թուի , զոնէ ժուուուլիսիին համար , և իր նման հանձար-
մալ ուրիշ բան չպատասչիր , քանի որ անընդհատ առանց ուրիշ պատասխան մը տապա-

միշտ ունաւողց և կը ծնակն արբուջութեանց պոչը կը բռնէ :
Ճառաւոլին խրիստօքիրն հասկցած արդեօք, զսնէ կիմայ, թէ ի՞նչ ըսել ու զած էինք, կտորինց ըսել կուզենք : Ասկոյն դժուար է մեզ հաւատալ որ հասկցած ըլլայ, և շատ հաւատական է որ կրիկին զառանցէ (։) միշտ հասեան արբուջութեան բառերուն ծայրը չճղերվ վասնդի իւր բթամտութիւնն իր տուած պատուխաններէն յայտնի է, և կը գտնուի ձիշո այն զիճակի մէջ զոր լու կը մեկնէ մեր քիչ մը վերը մէջ բերած արարական պատճեն : Եւ այս զիճակի մէջ, ձիշո այն արարածին նման, որու սեսին կը վերաբերի, կը պանծայ իր նույսպատակի բոլ վասնդակուլ անօմին վրայ կրած կանածն իրերով, — և ինչո՞ւ շը պանծայ այս միթէ բարին Աստ ուած ժամանակին լուսեղին տարրով չը լրաւ՝ այդ իրեւն իր մասօդ գեսպան Մովեսի զիւու

գրայ ի նշան զօրութեան և առաջնորդ ուժեամ . . . :
Ճառաւակին խարապիցը ստկայն, փախանակի Փոխւղեցւոց Միտաս թաղաւորին ամօթին մսս
նակցելով՝ իր կրած իրերը զալոնի պահելու խոհեմութիւնն ունենալու, իր սլարծանաց ա
ւելի փայլ մը տալու համար իր իր ամեն թթիւնին մէջ կըցացնէ պանոնք հասարակութեան, իրեր
որք սիրելի և միլուն նն իրեն հսմար : Գոչ ենք ուրիմ, որ այդ կերպով Միտասի սափրիչին
դերին աղասի թողած է թէ վլեզ և թէ ուրիշները, սև ունենալու կամքի շարքին մաս

ակրաներ ունեցող կանոնց աւելի ձաշակաւոր բլլալի հաստրակութեան ուսուցանելով միշտ
Արմայինք Խպմիրի ծառաւայլին խմբագրին իրապէս ցուցնել թէ, իր այդ գրութիւնն օրինա
հարուածին կ'ենթարկէ զինքը, սակայն թէ մեր կողմանէ անդթութիւն մ'եղած պիտի ըլլալ
իր նման ապոչի մը հետ իյնալը, և թէ անդարս պիտի արձակուէր անցուչո՞ իր ինելապատ
ատակը քննելու կրօնուող բժիշկներու տալիք տեղեկագրին վրայ : Աւելի լաւ է ուրեմն որ մէջ
կողմանէ զինքը բժըշկաց խնամքին յանձնարարենք, և միւս կողմանէ ուլ ջանանք տակաւ ա
տակաւ խօսք հատկնալու վարժեցունել, ինչպէս լաւ տիկնարկած է մեր յօյն պաշտօնակից Աք
ճանաւ ուելով թէ Ժուան Հջիկնակ խմբագրիը արամուբանական խարսզանի կըկարօտի :

LA DIVAGATION du "JOURNAL DE SMYRNE"

Sous ce titre nous avions donné, dans notre journal une réponse au jappement du *journal de Smyrne*. Mais puisqu'il n'a pas, cette fois-ci, reproduit notre réponse qui l'écrase sans doute, nous avons cru nécessaire d'en donner la traduction dans une langue généralement connue par le public de notre ville, afin qu'il en juge bien avant de se prononcer en faveur du *journal de Smyrne* ravi de son don-quichotisme.

Voici donc les principaux points de notre réponse à ses divagations.

« S'il y a quelque chose insupportable dans cette vallée des larmes, comme disent les poètes, c'est l'effort de faire comprendre à quiconque ne veut pas comprendre. Toutefois lorsque nous voyons qu'après plusieurs tentatives nous avons perdu tout espoir, nous nous consolons que la faute n'est pas à nous, mais à celui à qui nous voulions faire comprendre. Car nous sommes déjà convaincu, que cet être, que nous avons devant nous, et qui ne comprend pas une chose répétée mille fois,—cet être là, disons—nous, n'est autre chose qu'un bœuf vêtu le corps humain, comme cela caractérise très-bien le proverbe arabe: *Khalek oullah ul bakar, fi sourète ul bêchère!*

« Expliquons donc ce que nous voulons dire. Nous avions dit dans notre précédent article (et nous prions le lecteur de faire bien attention aux mots en caractères majuscules) :

“ . . . Et pour nous exprimer clairement nous avions dit des représentants CIVILS. » (Ce qui signifie des hommes LAIQUES.)

« Après avoir fidèlement traduit dans sa feuille ces lignes, l'idiot rédacteur du journal de Smyrne ne comprend pas encore ce que nous voulons dire, et il s'imagine, ainsi que son honorable ~~ambellan~~, de trouver dans notre article des non-sens.

stupéfiants, des contradictions flagrantes etc., etc.

« Chose étonnante ! est-ce que le rédacteur du *journal* et son *excellent praticien* ont des visions bizarres pour qu'ils prennent le mot *civil* pour le mot *prêtre* et le mot *représentant* pour les mots *cérémonies religieuses* ? Sont-ils ces braves gens, *rédacteur et excellent praticien*, d'éternelles victimes de l'ivresse du festin de Balthazar ?

« Notre *sympathique* confrère croit-il avoir remporté le triomphe, lorsque, désespéré de trouver une réponse raisonnable, il se met à composer des invectives contre nous, sans toucher aucunement la question elle-même ? Grand Dieu ! pourquoi garde-t-il le silence absolu sur la question de *représentation civile*, hormis laquelle nous n'avions rien demandé ? Pourquoi, demandons-nous, au lieu d'y répondre, il roule toujours sur le tapis *Monseigneur, prêtres et cérémonies religieuses* ? — Pour sûr qu'il n'y répond pas, parce qu'il est bien convaincu de sa confusion, de son embarras. Si nous étions à la place du rédacteur du *journal de Smyrne* nous n'aurions pas hésité de faire une simple observation ayant trait à l'indifférence de la communauté Catholique qui n'a pas envoyé au moins deux personnes CIVILES ou LAIQUES. (Faut-il employer les mots *négociant* ou *artisan* ou *banquier* etc., au lieu des mots écrits en lettres majuscules, pour que le stupide rédacteur du *journal* ne les prenne pour *prêtres et cérémonies religieuses* ?) Nous prions donc notre journaliste, trop tapageur en bêtise, de nous répondre à ce point. Nous n'exigeons pas que des prêtres Catholiques aient été venus aux funérailles (sans porter des habits sacerdotaux, sans avoir en main un crucifix) en l'honneur d'un défunt qui tenait un haut rang, en l'honneur d'une communauté qui tient une situation prépondérante dans notre ville. Si des prêtres Catholiques y figuraient de la sorte, auraient-ils encore pris part aux cérémonies religieuses du rite orthodoxe ? Ou bien, si des personnes civiles ou laïques étaient venues pour représenter la communauté (non la religion) Catholique, auraient-elles, elles aussi, pris part aux cérémonies religieuses des Grecs ?

« Est-ce qu'il est religieux des religieux tout est religieux pour les Catholiques et pour le rédacteur du journal de Smyrne? Il paraît être tel, au moins pour ce dernier. Et l'on ne peut rien d'autre espérer d'un génie comme lui, puisqu'il ne saisit que la queue des prêtres et des cérémonies religieuses sans donner la moindre réponse à la question !

« Le rédacteur du *journal* a-t-il, au moins à présent, compris ce que nous avions dit et ce que nous disons encore? — Il est cependant trop difficile à croire qu'il comprenne et il est trop probable qu'il divaguera encore à tort et à travers en remplissant les colonnes de sa feuille avec des erudités du premier ordre. Car son idiotisme est bien prouvé par ses réponses, et il garde justement l'état que le proverbe arabe, cité plus haut, explique bien. Et dans ce même état, semblable à l'être, à l'espèce duquel il appartient, il se trouve fier des objets coniques qu'il porte si joliment sur l'enveloppe contenant sa cervelle troublée un peu trop. Et pourquoi n'aurait-il pas raison d'être fier en portant d'objets que le bon Dieu avait, jadis, placé en lumière sur la tête de son ministre plénipotentiaire, Moïse, comme emblème de la force et de guide? . . . Le rédacteur du *journal de Smyrne* pourtant au lieu de suivre l'exemple du roi des Phrygiens, Midas, c'est-à-dire au lieu d'avoir la prudence de tenir cachés les objets qu'il porte, il les montre au public par le canal de sa feuille pour combler sa fierté. Nous sommes donc content que de la sorte, le rédacteur du *journal de Smyrne* nous a enlevé ainsi qu'aux autres la peine de jouer le rôle du coiffeur du roi Midas, parce qu'il enseigne lui-même au public que les femmes ayant les sourcils noirs, les dents blanches, les lèvres rouges etc. ont plus du goût . . .

(1) Խնամիկ ոռ պրած է իր հետեւեալ զբուքեան մեջ :

